

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

שמות

(חלק טז — שיחה ד)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שמות ז

והיינו, שפרעה טען למשה ואהרן: די לכם בזה שהנכם פטורים משעבוד מצרים ויכולים ללמוד תורה וללמדה את בני ישראל – ומה לכם (גם) להתערב בסדר החיים והמעשים (הכללי) של שאר בני ישראל, ולגרום להם שלא לנהוג ע"פ ציווי וסדר המדינה; די לכם בזה שהנכם לומדים עמם תורה מזמן לזמן!

ב. איתא בזהר⁹ שחכמת מצרים היתה, יותר מכל העולם, ונוסף לכך – ה' פרעה בעצמו חכם גדול¹⁰. טענת פרעה היתה טענה שיש לה מקום בשכל העולם:

ע"פ טבע לא היו בני ישראל יכולים להגאל מגלות מצרים, כמאמר רז"ל¹¹ „לא ה' עבד יכול לברוח ממצרים“; ויתירה מזו, הדבר אף ה' מתאים עם הסדר וההנהגה מלמעלה, שהרי גזירת הקב"ה דגלות מצרים היתה ל, ארבע מאות שנה¹².

וזו היתה טענת פרעה: מה לכם לשנות את הטבע ואת דרכיו של הקב"ה¹³? „לכו לסבלותיכם“ – לכו ללמד (שיעורי) תורה, והניחו להם לישראל שיתנהגו כדרוש מצד סדר הנהגת העולם.

(9) ח"א קכה, סע"א. ולהעיר ממ"א ה, י ובמפרשים שם.
 (10) ראה זח"ב נב, ב.
 (11) מכילתא יתרו יח, יא. פרש"י שם, ט.
 (12) לך טו, יג.
 (13) ע"ד טענת טורנוסרופוס הרשע „אלקיכם אוהב עניים כו" (ב"ב י, רע"א).

א. בפסוקי „ויאמר אליהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלותיכם“ דייקו חז"ל²: כיון שהוסיף ואמר „לכו לסבלותיכם“, „לסבלותיכם“³ דייקא – היינו לעבודה שלכם (של משה ואהרן), ולא „למעשיו“ או „לסבלותם“ סתם (שבפסוק נ"ד לאחר זה), היינו, לא לעבודת פרך של כל ישראל – מוכח שהיו פטורים מזה, ד, שבטו של לוי פנוי ה' מעבודת פרך⁴.

וביאר הרמב"ן⁵, אשר „מנהג בכל עם להיות להם חכמים מורי תורתם“, ולכן הבדיל פרעה את שבט הלוי ופטרם מן השעבוד, להיותם „חכמיהם וזקניהם“ של בני ישראל⁶; ולזה כיוון פרעה באמרו „לכו לסבלותיכם – לישראל“⁶, לעבודתם ללמד⁷ את בני ישראל ולהיות „מורי תורתם“⁸.

(1) פרשתנו ה, ד.
 (2) שמור פ"ה, טז. פרש"י עה"פ. וראה תנחומא וארא ו.
 (3) ראה רא"ם ומשכיל לדוד לפרש"י כאן.
 (4) עה"פ. ועד"ז בבחיי עה"פ.
 (5) ראה גם חזקוני עה"פ.
 (6) ברמב"ן ובחיי הובאה תיבה זו („לישראל“) משמור"ר הנ"ל, ובשמור"ר לפנינו ליתא. ולהעיר שברמב"ן גריס בשמור"ר עוד פירוש שליטא בשמור"ר לפנינו.
 (7) ראה חזקוני שם: רק בתורה ה' כל עסקיהם.
 (8) אבל בפרש"י: לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבית. וראה רמב"ן כאן. וע"פ המבואר בפנים (שקאי על עבודת שבט לוי) יומתק יותר הלשון „לסבלותיכם“. ולהעיר מראב"ע עה"פ.

חז"ל¹⁷: רעמסס, שראשון ראשון מתרוסס . . פיתום, שראשון ראשון פי תהום בולעו – היינו דבר שאין לו קיום].

יש לדעת, שזו (היתה) השקפת פרעה מלך מצרים, שאמר „לכו לסבלותיכם” – דייך במה שאתה לומד תורה; ולמה כה נוגעת לך התנהגותו של יהודי אחר? אבל אין זה סדר ההנהגה של יהודי, ולכן לא קיבלו משה ואהרן את טענת פרעה.

וכשם שכאשר רואים שריפה בוערת ר"ל בבית יהודי, הרי אף אחד לא יתיישב לדון אם עליו לעשות דבר-מה כדי להציל את הזולת מהשריפה; או לעשות חשבון: כיצד יכול אני ולמה צריך אני להתערב בעניניו של הזולת? הרי לכל אדם ישנו סדר החיים שנקבע לו מאת ההשגחה העליונה – ומה לי להתערב בדרכי הקב"ה?

פשוט הוא, שכל אדם שיראה מאורע כזה לא יכנס לשקלא וטריא אם הדבר מתאים לשיטה זו, או לשיטה אחרת, אלא ירוץ מיד להציל את הזולת.

ואם כן הדבר כאשר מדובר רק בחיי העולם הזה, כל-שכן וקל-וחומר כאשר מדובר בחיי העולם הבא וחיי העולם הזה גם יחד¹⁸, שאין כל נתינת מקום לעשות חשבונות – אלא צריך לעשות כל מה שאפשר על מנת להציל את הזולת מבאר שחת.

ד. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר בשם

17) סוטה יא, טע"א. שמו"ר פ"א, י.

18) ראה ספרי תצא כג, ח (ורש"י שם, ט).

ב"מ לג, א (במשנה).

והמענה על זה, שאע"פ שלכאורה זו טענה צודקת – זוהי טענת פרעה. ואילו היינו מקבלים את טענתו, היינו מאבדים ח"ו את כל ענין הגאולה. וכידוע¹⁴ שהגאולה היתה מוכרחת לבוא „בחפזון”, כי אילו היו בני ישראל מתעכבים בגלות מצרים אפילו רק למשך עוד „הרף עין”¹⁵, לא היתה הגאולה יכולה להתקיים. ודוקא עי"ז שלא שמעו לדברי פרעה באה הגאולה.

הן אמת שע"פ חכמה ושכל יש מקום לטענתו; אבל בני ישראל אינם מוגבלים בהגבלות השכל וסדר העולמות. ולכן, מבלי הבט על כך שגזירת הגלות היתה ל„ארבע מאות שנה”, באה הגאולה זמן רב לפני זה, באופן ד„דילג על הקץ”¹⁶.

ג. וההוראה מזה היא, שלא יחשוב אדם מישראל: הרי אני לומד תורה, וא"כ „אני את נפשי הצלתי”, ובפרט שהנני גם מוסר שיעור בתורה לאחרים מוזמן לזמן, ולמה יהא נוגע לי כל כך כיצד מתנהג יהודי אחר – אם מקיים מצוות, אם ח"ו לאו; אם מוסר את כחותיו להקב"ה, או להבדיל ל„פרעה מלך מצרים” – לענינים גשמיים?

[הגשמייות מצד עצמה, ללא החיות האלקי שבה, הרי היא כבניית פיתום ורעמסס „ערי פרעה” – כמו שפירשו

14) ס"ה האריז"ל (ר' שבתי וקול יעקב) הגש"פ פ"י מצה זו. צרור המור – הובא בשל"ה מס' פסחים פ"י עבדים היינו. ועוד.

15) לשון המכילתא (ורש"י) בא יב, מא"מב. – וע"פ המבואר בס' שבהערה הקודמת מובנת הדגשת חז"ל בזה.

16) ראה פסיקתא דר"כ ופסיקתא רבתי פ' החודש. שהש"ר פ"ב, ח (א).

העבודה לעוד שבוע, לעוד יום, או אפילו „כהרף עין“, כי יתכן, שהרף עין זה יכריע אם נשארים בגלות ח"ו או יוצאים לגאולה, ועד – לגאולה השלימה.

ה. וזוהי ההוראה הנוגעת לכל אלו היושבים באהלה של תורה, כולל תלמידי השיבות, וכן לכל אחד מבני ישראל הנמצא בקרן אורה: אם רואה הוא שמצבו הרוחני של זולתו אינו כדבעי, ואצל זולתו אין די אור, לא ירמה את עצמו באמרו „אני את נפשי הצלתי“, ובפרט אשר בהיות כל בני ישראל קומה אחת שלימה²⁴, הרי כשחסרה שלימות בתורה ומצוות אצל יהודי אחר – חסר אצלו ואצל כל ישראל.

התורה אומרת על בני ישראל: „אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך עד שואב מימך“²⁵. כאשר מעמידים חיילים לצעוד לפני המלך, הסדר הוא, שאם אחד החיילים הפשוטים לא צחצח דיו את כפתורי המדים, נתבע על זה לא (רק) החייל, אלא בעיקר המפקד הראשי – מדוע לא לימד את חייליו, שידעו להתכונן כדבעי למהוי לעמוד לפני המלך.

יש לדעת אפוא, שכאשר „אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם“, התביעה אינה (רק) כלפי חוטב עציך ושואב מימך, אלא אדרבא, עיקר התביעה היא כלפי „ראשיכם

הבעש"ט"¹⁹, שחיוב האדם באהבת ישראל אינו רק ביחס ליהודי שמכירו, אלא האהבה צריכה להיות גם ליהודי הנמצא אי-שם בקצוי תבל; והאהבה צריכה להיות (לא „ואהבת“ סתם, בהגבלה, אלא) „כמוך“: כשם שהאדם אוהב את עצמו ללא הגבלות, כך צריכה להיות אהבתו ליהודי אחר²⁰.

– סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²¹ שהמגיד ממעזריטש התבטא ואמר, שהלואי ה' מנשק לס"ת באותה מדת האהבה והחביבה שהי' לרבי (הבעש"ט) ליהודי; והוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר (בשם הרב המגיד)²²: אילו ידע הבעש"ט בהיותו בעלמא דין מה גודל פעולתו ע"י קירובו את בני ישראל, כמו שידוע עתה, הי' זה עוד באופן אחר לגמרי –

וקיום „ואהבת לרעך כמוך“ צריך לבוא לידי ביטוי בזה, שכשם שבאדם עצמו – „כמוך“ – מתקיים „לכו לסבלותיכם“, להיותו שרוי באהלה של תורה ובאהלה של תפלה ומצות, כן צריך הוא לפעול שיהי' גם אצל זולתו.

וכיון שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו²³, הרי ברור שניתן כל הדרוש על מנת להצליח בזה – אלא שצריך לדעת שאסור לדחות את

19 ראה בפרטיות ס' הערכים חב"ד ע' אהבת ישראל ע' תרכג ואילך, וש"נ. קונטרס אהבת ישראל ס"ט ואילך.

20 ראה ס' הערכים שם ערך הנ"ל סעיף ה, וש"נ.

21 ספר השיחות תש"א ע' 32. תש"ד ע' 163.

22 סה"מ תש"ט ע' 87. היום יום ע' עא.

23 שיחת יום ב' דהגה"ש תרצ"ו – נעתקה

גם בהוספות לכתר שם טוב ס' רלג.

25 ע"ז ג, א.

24 לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

25 ר"פ נצבים.

שבטיכם²⁶; והם לא יוכלו לתרץ את הנהגתם בזה שהיו עסוקים בעצמם. ושואב מימך, ויתקיים „ויעשו כולם אגודה אחת“²⁷.

וכאשר בני ישראל יתנהגו כקומה אחת שלימה, כל בני ישראל יחדיו, מראשיכם שבטיכם ועד חוטב עציך אזי נזכה כולנו „לעשות רצונך בלבב שלם“²⁷, ויהי „ה' אחד ושמו אחד“²⁸.

(משיחת שמחת ביה"ש תשי"ז)

(27) נוסח תפלת ימים נוראים.

(28) זכרי' יד, ט.

(26) כמחז"ל (ספרי ורש"י) עה"פ (דברים א,

יג) „ואשימם בראשיכם“.

